



## Universitätsbibliothek Paderborn

### Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||  
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||  
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad  
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni  
magni ad trigesimum ...

**Christopherson, John**

**[Köln], 1569**

Prooemium de morte Constantini, & de liberis eius Imperatoribus, & quod  
Deus imperatores pios honorat, & tyrannos perimit, quodque Deus  
Constantinum honoravit, qui annos plusquam triginta pie ...

**urn:nbn:de:hbz:466:1-29861**

# EIVSDEM EV- SEBII COGNOMENTO

PAMPHILI, EPISCOPI CAE-

sariæ Palestinæ, De vita san-

ctissimi Imperatoris Con-

stantini, Libri

quatuor.

*Proœmium de morte Constantini, & de liberis eius Impera-  
toribus, & quod Deus imperatores pios honorat, & tyræ  
nos perimit, quodque Deus Constantinum honoravit, qui  
annos plusquam triginta pie imperium solus administra-  
uit: vixit autem annos supra sexaginta.*

## CAPVT I.



Vemadmodum vniuersum hominũ  
genus illustrem & præpotentem nõ  
strum imperatorẽ, ad decimũ quẽq;  
imperij annum ratis cõuersionibus  
iterum ac tertio reuolutum, diebus  
festis epulisq; solennibus, magnifice  
celebrauit: ita nos quoq;, non solũ  
cũ iam viginti annos regnasset, mul-  
tisq; victoriæ trophæis esset nobilitatus, illũ amplo mi-  
nistrorum Dei confessu stipatum, diuinis laudibus ad cæ-  
lum vsq; extulimus. Verumetiã cum triginta annos mo-  
do in hoc imperãdi munere confecisset, augustum illius  
caput orationibus, tanquam coronis ex variis flosculis  
pulchrẽ contextis, nuper in ipsa regia mirifice decorauim-  
us. Verum nunc quasi in ambiguo hærens consisto, &  
dum aueo aliquid, quod est in communi dicendi consue-  
tudine positum, perspicuẽ eloqui, velut anceps & incer-  
tus non habeo, quò me vertã, sola peregrini & insolentis  
aspectus admirabilitate obstupefactus. Nam in quacunq;  
ff mundi

## EVSEBII DE VITA

mundi partem, siue ad solis ortum, siue ad occasum, siue ad vniuersæ terræ ambitum, siue ad cælum ipsum aciem acriter intendo, nusquam non imperatorem illum beatum præsto esse conspicio. Eius enim liberos, tanquam lumina quædam recens accensa, & ex patris splendore profusa, omnes terræ oras suæ claritate complere video: illumque ipsum vi & virtute viuentem, & totum vitæ nostræ cursum multò, quàm antea splendidius præclariusque, propterea gubernantem cerno, quòd eiusmodi numero liberorum, à quibus ei in imperij administratione successum est, amplificatus sit: qui quidem sicut nõ ita pridem fuere Cæsarei honoris & dignitatis facti participes, ita iam vera patris sui persona omnino propter singularem pietatis & diuini cultus præstantiam induti, imperatores, augusti, reges etiam declarati sunt, denique omnibus patris ornamentis eximiè illustrati. Atque cum illum, qui paulo ante in compagibus mortalis corporis cernebatur conclusus, quiq; cum admiratione nobiscum vna versabatur, etiam post extremum vitæ diem (quando natura, si quid superuacaneum sit, illud tanquam alienum, solet arguere) & regalium ædium magnificentia eadem, & eisdem tum honorum, tum laudum insignibus dignatum contemplor, quasi mente captus, supra modum obstupesco. Quinetiam cum iam aciem oculorum adiicio ad ipsum cæli complexum omnia vndique ambientem, & eius beatissimum animum ibi cum ipso Deo vita frui cogitatione informo, & non modo omni caduco mortaliq; integumento exutum, verum etiam apparatu fulgoris radiis, mirè splendescente colostratum, & neququam in isto exigui temporis anfractu amplius ad mortaliū consuetudinem volutatum, sed corona, quæ perpetuò florebit, vita, quæ nullum exitum est habitura, beati æui denique immortalitate honorifice donatum mecum considero: stupore oppressus penitus conticesco, & tanquam mutus nullam emitto vocem, sed mea ipsius tenuitate viribusque imbecillis condemnatis, atque a deo silentio mihi ipsi indicto, locum do meliori: Deo videlicet immortalī, qui & ampli-  
tudi.

tudinem laudis dignitati eius ex æquo respondentis dicendo assequi, & cum verus sermo sit, suas ipsius voces (quibus prædixit, illos qui ipsum gloria efferunt, & obseruantia venerantur, muneribus, quæ ipsorum gratiant compensent, mirum in modum ab se remuneratos fore; hos autem, qui se inimicos & hostes illi ex aduerso opponant, ipsos sibi suum interitum tandem ascituros) verè confirmare queat. Atque promissa in sacro ipsius verbo comprehensa, hinc iam rata, fidelique comprobavit, quòd tum tyrannos, qui cum ipso inimicitias exercere, bellumque gerere non dubitarent, horrendis & detestabilibus mortis generibus affecerit, tum suo ipsius famulo, præterquam quòd vitam eximiam largitus sit, mortem præterea decorè admirabilem, celebritate insignem, dignam commemoratione posteritatis, dignam columellis, non caducis illis quidem, sed immortalibus concesserit. Mortalium enim natura solatio quodam sui caduci & fragilis exitus excogitato, superiorum hominum memorias, imaginum monumentis, tanquam immortali honoris claritate illustravit. Ac quidam adumbratas corporum effigies picturis cera oblitis variisque floribus collustratis exprimentes: alij statuas quæ è materia inanima sculptæ hominum species representabant artificiose fabricant: nonnulli literas maiusculas in tabulis quadratis & columellis altius incidentes, clarorum virorum virtutes memoriæ sempiternæ commendare studuerunt. Verum quanquam ista omnia fuerint mortalia & temporis longinquitate absumpta confectaque (vtpote quæ mortalium corporum simulachra, non immortalis animi speciem figurarint) illis tamen factis esse putabantur, quorum in animis nullius alterius boni post huius fragilis vitæ exitum futuri spes omnino insidebat. At Deus, Deus inquam communis huius vniuersitatis conseruator, ampliora bona ac longè maiora, quàm quæ sub mortalium cogitationem cadant, pietatis & veræ religionis amatoribus habet apud se recondita: & præmiorum quasi primitias hic arrabonis loco dat, quò immortalium rerum spem oculis quodam modo mortalibus ostentatam probè confirmare queat.

## EVSEBII DE VITA

Hæc namque, vetera prophetarum oracula, quæ scriptis mandata sunt, vaticinantur. Hæc, vitæ instituta piorum virorum, qui iam olim variis virtutum generibus excelluerunt, posteris prodita, aperte testantur. Hæc tempus nostræ ætatis vera esse conuincit: quo quidem tempore Constantinus solus ex illis, qui vnquam Romani imperij administratione suscepere, Deo omnium moderatori eximie charus, clarum ac euidentis piæ & religiofæ viuendi rationis exemplar omnibus hominibus proposuit ad imitandum. Hæc etiam Deus ipse, quem Constantinus sanctè coluit, claris propterea & euidentibus testimoniis confirmauit, quod non modo ei gubernacula imperij iam primum capessenti, sed etiam in eo longius gradienti, & iam peragenti extrema, benigne & clementer opem tulit: quem quidem virum vniuerso mortalium generi documentum statuit, piæ vitæ sancteque instituedi. Cum igitur solum inter imperatores ex omni seculorum memoria famæ celebritate nobilitatos, tanquam maximum luminare, & præconem veræ pietatis facile clarissimum, variis cuiusque generis bonis ei suppeditatis, sub aspectu hominum subiecit ad intuendum, regni tempus ad amplius triginta annorum curricula plene expleta confectaque, cum summo honore illi propagauit. Quo annorum spatio duplicato, totius vitæ orbem, quem inter homines peragrabat, quasi termino quodam circūscripsit: & quo suæ ipsius Monarchiæ effigiem ob oculos cuiusque poneret, illum & victorem omnium hominum tyrannidæ exercentium effecit, & interfectorem gigantum, qui cum Deo prælium iniuissent, quiq; animi insolentia ac temeritate elati, contra ipsum summum totius orbis moderatorem, crudelia impietatis arma ferre non dubitassent. Qui vix dum (propè dixerim) in lucem prodierant, cum iam extincti fuerunt, Deus enim vnus ac solus cum famulum suum Constantinum vnum contra multos diuina texisset armatura, omnibusque præsiidiis muniuisset, eius opera mortaliū genus scelerata impiorum turba perpurgauit: eumque ipsum veri sui numinis cultus & obseruantie magistrum omnibus gentibus exhibuit: qui virtutibus cuiusque generis, tanquam clara voce testificatus est, tū quod

quòd verum Deum agnoscebat, tum quòd eorù, qui nequaquam dij sunt, prorsus detestabatur errorem.

*Quod Dei quidem seruus fuerit, gentium autem victor. CAP. II.*

**H**IC igitur, utpote fidelis & spectatus Dei famulus, istud præstitit, prædicavit apud omnes, seq; & Dei seruum palam nuncupavit, & ministrum summi regis ingenue confessus est. Itaque Deus, neq; id ira multo post, quò eius obsequium abunde compensaret, moderatorem constituit & dominum, atq; solum inter imperatores, qui post homines natos extiterunt, talem efficit victorem, qualis nec armis expugnari, nec viribus vllis (quippe illustria victoriæ trophæa perpetuo reportavit) vnquam superari poterat: tantum etiam imperatorē, quantum à nemine fama & auditione veterum prædicatum aliquando accepimus: adeo Deo charum & verè beatum, adeo pium & cumulate foelicem, ut facile ac nullo propè negotio tum gentes multò plures, quàm quæ ante, imperio Romano paruisissent, suæ ditioni subijceret, tum regno sine molestia & ægritudine ad extremum eius exitum omnino perfungeretur.

*Constantini, cum rege Persarum & Alexandro Macedonum rege comparatio.*

*CAP. III.*

**C**Yrum Persarum regem, præ cæteris, qui aliquando vixerint, præstantem & eximium extitisse, vetus hominum sermo celebrat. Verum non est eum vitæ exitum, qui istas res exornaret, consecutus. Ad extremum nãq;, mortē, nō ut natura postulabat, neq; ad longinquū tempus dilatam, neq; eam quidem honestam, & decoram, sed turpē plane & valdè ignominiosam, à muliere illatā, subiisse fertur. Alexandrum porrò Macedonum regem Græci infinita diuersarū gentiū ac nationū genera subegisse prædicāt: Verū priusquam perfectā ætatē explere posset, cōmestationibus & ebrietate de repente oppressum immatura morte occubuisse: totoq; vitæ spatio compleuisse duos solum & triginta annos: ac paulo amplius, quàm tertia eorum parte tēpus regni terminasse. Per cædē & sanguinē instar vibrati fulminis, crudeliter grassatū

Ff 3 esse,